

Det globale i det lokale?

Af Ask Vest Christiansen

Paul Dimeo og James Mills (red.), *Soccer in South Asia – Empire, Nation, Diaspora*, Frank Cass (London, 2001), 184 sider, 17,50 £/25,38 US\$.

Forlaget Frank Cass udgiver en vifte af tidsskrifter der sammenkobler emnerne sport, historie og samfund. Nævnes kan: *Culture, Sport, Society*, *European Sports History Review*, *The International Journal of the History of Sport* og det nye skud på stammen, *Soccer and Society*. Sidstnævntes sommernummer fra 2001 (årg. 2, nr. 2) er nu kommet som selvstændig antologi med titlen *Soccer in South Asia – Empire, Nation, Diaspora*. Formålet med denne er at undersøge måden, hvorpå de kolonialistiske, nationalistiske og samfundsmæssige ændringer har præget udviklingen af fodboldspillet i Indien, og hvordan spillet har spillet med i disse ændringer. Når bogen hedder *Soccer in South Asia* og ikke *Soccer in India* er det fordi to kapitler omhandler forholdene i henholdsvis Tibet og Kashmir. Bogens tema er de historiske og sociologiske forhold vedrørende fodboldspillet i Indien, og dens konklusioner søges, i begrænset omfang, bredt ud og sat i relation til landets generelle historiske og samfundsmæssige udvikling. Antologien er kronologisk opbygget, således at de første kapitler redegør for englændernes etablering af spillet i slutningen af det 19. århundrede og de sidste ser på situationen i

Indien i dag. Hensigten er at give et europæisk publikum indblik i fodboldspillet situation i Indien samt at forklare, hvorfor en nation med næsten en milliard mennesker hidtil ikke har produceret succesfulde hold. Men er en sådan undersøgelse af indisk fodbold vedkommende for et dansk publikum? Det mener antologiens redaktører, hvorfor de har inviteret til en anmeldelse af den i et dansk tidsskrift. Spørgsmålet er hvorfor? Det er muligt, bogen er faldet i de forkerte hænder, det er den nok, men hvorfor er Indisk fodbold så interessant, at det kan udgøre et selvstændigt forskningsområde for en sportsforskning, der mener at have appel også uden for Storbritannien (og Indien)? Udgangspunktet er forståeligt. Antologiens redaktører er englændere, og for en nation med en fortid som kolonimagt i Sydasien kan det have interesse at analysere konsekvenserne af den kulturelle eksport. Spørgsmålet er blot, om bogen har den internationale appel som omslaget lægger op til:

»*This book will be of interest to historians and sociologists of sport in general and of football in particular; to all academics who research or teach south Asian issues and to general readers with an interest in the global game and its development*«.

Nuvel, mødet mellem de engelske koloni-

herrer og deres brug af sporten som et moralsk disciplinerende redskab og de indiske hinduers modstand herimod, sådan som det beskrives i J.A. Mangans bidrag, er interessant. Også for andre end englændere og indere. Det er det, fordi erkendelserne herfra har relevans uden for en engelsk-indisk kontekst. Det skal jeg vende tilbage til. En sådan relevans er dog vanskelig at finde i majoriteten af bogens tekster. Man kæmper sig eksempelvis igennem lange beskrivelser af de vigtigste indiske klubber, deres historiske sejre, vigtigste spillere og foretrukne opstillinger (Mario Kapadia). Eller man læser hos Novy Rodrigues om konflikterne i indisk fodbold i 1990'erne som følge af den kommerialisering og professionalisering, som sporten efterhånden også her er underlagt. I lyset af deres forskellige socioøkonomiske baggrunde og skolesystemets opbygning analyserer Adams de vanskelige vilkår, indiske børn har for at spille fodbold på et ambitiøst niveau. Hammond foreslår i sit bidrag en ny model for talentudvikling og trænerkvalificering, så Indien med tiden kan kravle op ad FIFA's verdensrangliste, hvor de i øjeblikket befinder sig omkring plads nummer 100. Hvorfor dette er vigtigt for Indien, siges der intet om.

Min pointe er ikke, at de analyser og den viden, bogen fremlægger, er ligegyldig. Men derimod at analyserne har deres gyldighed i ret specifikke kontekster og ikke i almen international idræts(historisk) forskning. Det har de ikke, fordi langt størstedelen af de erkendelser og konklusioner, bogen frembringer, ikke kan hjælpe til større forståelse af fænomener, der ligger uden for bogens kontekst.

Disse forhold gør, at jeg her vil forlade bogen uanmeldt. Imidlertid er bogen interessant og relevant som udgangspunkt for en diskussion af tekstens relevans. Den har

således vakt en vis undren over, hvordan et projekt af denne karakter finder sin (postulerede) relevans i en international forskningssammenhæng? At svare herpå kræver i første omgang en forståelse for, hvad det er, der sætter kriteriet for relevans. Her kan man søge hjælp hos Berger og Luckmann, der har introduceret begrebet *relevansstruktur*.¹ Relevansstrukturen er et udtryk for orienteringen af vore interesser. Den dannes med udgangspunkt i det lokale og det specifikke og er derfor i første omgang privat. Ved generalisering og abstraktion af det lokale og specifikke får vi imidlertid interesser fælles med andre. Herved kommer vore relevansstrukturer til at gennemskære hinanden på en række punkter, hvorfor vi har »interessante« ting at fortælle hinanden. Der dannes interessefællesskaber. I sådanne interessefællesskaber trækker vi på hinandens specifikke, lokale eksempler og erfaringer, idet de vedvarende indsættes i en bredere almen erfaringsramme. Hvad der afgør, om et fænomen vinder en bredere klangbund, har således dels at gøre med fænomenets genkendelighed, dels med i hvor høj grad det specifikke og lokale ved fænomenet (kan) generaliseres.

Omtrent tilsvarende forhold gør sig gældende for forskningen. Når det således drejer sig om den historiske og sociologiske udforskning af et givet kulturelt fænomen, er det afgørende for forskeren, at han er i stand til at analysere sit fænomen på en måde, så konklusionerne rækker ud over eksemplets egen horisont. Alt efter fænomenets generaliserbarhed, dets relevans og analysens styrke kan forskningen få bevågenhed hos et lokalt, regionalt, nationalt eller internationalt publikum. Det afgørende for forskningen, der ønsker at vinde klangbund uden for det regionale eller nationale niveau, er derfor, at den fortsat har fælles referencepunkter med sit publikum.

Forskeren må have kendskab til sit publikums relevansstrukturer, således at han ud over at kunne tale meningsfuldt med dem også udveksler meningsfuld viden. Det vil sige viden, der er relevant også uden for den snævre forskningskreds, der har produceret den, eller som arbejder med samme emne. Man kan derfor sige, at en relativt generaliseret relevansstruktur, hvor de enkelte forskningsmiljøer har en række skæringspunkter til fælles, er et nødvendigt kriterium for, at forskningen skal give mening i det internationale (forsker)samfund. I hvilket omfang relevansstrukturen er generaliseret i et givet forskersamfund, dvs. hvor mange medlemmer af samfundet der deler relevansstrukturen, afhænger af graden af institutionalisering for det pågældende forskersamfund. En høj grad af institutionalisering i et samfund giver altså en generaliseret relevansstruktur, ligesom det modsatte kan være tilfældet. Det gælder for såvel kulturforskningen generelt som for sportsforskningen specifikt, at de forskersamfund, den udføres i, kun er løst institutionaliserede. Dette i modsætning til de naturvidenskabelige forskersamfund der i langt højere grad deler forskningsprocesser og mål. De har en generaliseret relevansstruktur, ligesom de har en tilsvarende højere grad af institutionalisering. Kulturforskningen finder, for at sige det på en anden måde, ikke, som naturforskningen, sted inden for et relativt velafgrænset paradigme.² Det betyder ikke, at kulturforskningen er aldeles kontingent, men eftersom den institutionelle orden inden for de enkelte social- og humanvidenskaber er langt mere opsplittet, end det gælder for naturvidenskaben, betyder det, at kulturforskningens relevansstrukturer kun er fælles for mindre forskningsgrupper inden for forskersamfundet og ikke for samfundet som helhed. Dette kunne være en del af forklaringen på,

at *in casu* engelske forskergrupper kan udsende publikationer, de mener er funderet i et globalt perspektiv af overordnet relevans, mens en sådan karakteristik fra et dansk perspektiv ikke blot synes at være skudt over målet, men at være et udslag af hjemmeblindhed, hvis ikke ligefrem etnocentrisme.

Lad mig konkretisere ovenstående betragtninger med et par eksempler. Først vil jeg fremhæve de to artikler fra bogen, hvis relevans er til at få øje på. Derefter vil jeg give et par eksempler fra de resterende seks artikler som, efter min opfattelse, savner relevans for en forskning, der ikke nødvendigvis interesserer sig for den specifikke kontekst.

I sin artikel »Soccer as Moral Training: Missionary Intentions and Imperial Legacies«³ gør J.A. Mangan rede for, hvordan fodboldspillet i slutningen af det 19. århundrede for englænderne kunne fungere som et (kultur)imperialistisk redskab til at erobre og styre med. De missionærer og lærere der startede skoler for inderne i udkanten af det engelske imperium, var bevidste om sportens potentiale som magtmiddel og dens evne til moralsk og kropslig disciplinering af inderne. Således hedder det om skolelederen Tyndale-Biscoes ambitioner med sporten:

»It was his profound desire as a Christian to introduce his pupils to HIM who taught all men to love one another and show it by practice [...] talking would not accomplish this [...] bundles could not do this, therefore bundles must be turned into boys by athletic exercise and athletic boys turned into manly citizens by continued acts of kindness« (s. 48).

Tyndale-Biscoe følte sig moralsk forpligtet af idealet om den muskuløse kristne og

havde ingen kvaler med at sammenføje religion, moral og sport til en massiv indoktrinering over for en befolkningsgruppe, der havde andre, mere åndelige værdier. Analysen er interessant, fordi den kaster nyt lys på en diskussion, vi på forskellig vis kender fra Foucault, Elias og såmænd også Coubertin om den kropslige disciplinering som middel til et moralsk mål. Den engelske kropskultur generelt og fodbold specifikt indgik som en vigtig brik i imperiets magtudøvelse, som katalysator for en bestemt moralsk orden baseret på forpligtelse, troskab, sammenhold og den enkeltes underordning af fællesskabet. Målet var »a healthy mind in a healthy body in Queen Victoria's fast expanding empire«. Sporten var således et led i en generel disciplinerings- og civiliseringsproces.

Paul Dimeos artikel »Football and Politics in Bengal: Colonialism, Nationalism, Communalism« beskæftiger sig med en beslægtet diskussion. Dimeo viser, hvordan kompleksiteten og de indre uoverensstemmelser i de britiske mål med kolonialiseringen af det indiske samfund afspejledes i sporten. Sport og fodbold fik en på en gang inkluderende og ekskluderende funktion i forholdet mellem indere og englændere. På den ene side inklusion i forhold til den kropslige uddannelse, disciplinering og de britiske værdisæt. På den anden side skulle fodbolden og sportens klubber ekskludere inderne fra det britiske samfundsliv. Sporten fungerede på den ene side undertrykkende, som et kolonialistisk magtmiddel, og på den anden side havde den, for inderne, en emanciperende funktion gennem sin evne til at skabe et meningsfuldt handlingsorienteret fællesskab, der kunne styrke den kollektive selvstændighedsfølelse og efterhånden bane vejen for politisk selvstændighed:

»However, while Indians were busy beating the British at their own games in order to demonstrate the bankruptcy of the idea that Indians were physical and moral inferiors, they were still implicitly recognizing the legitimacy of the ethical order underlying success in games. This ethical order had its origins in the public schools of Britain and so a determination to defeat the colonizers in football was on the one hand resistance but on the other a submission to the cultural imperialism of the British« (s. 71).

Diskussionen er parallel til den, der har stået i Danmark om den svenske gymnastiks rolle for bondestandens vej til parlamentarisk indflydelse, sådan som vi kender den fra både Trangbæks og Korsgaards arbejder. Pointen er – der som her – at sportens/gymnastikkens disciplinering og ensretning af kroppene ikke blot er undertrykkende, men også civiliserende. Så langt så godt.

For antologiens øvrige bidrag kniber det til gengæld mere med relevansen. Det gælder eksempelvis for Adams' artikel om Indiens mange dygtige unge fodboldspillere og deres problemer med at udfolde deres talent. Adams gør en del ud af at problematisere, at man på de indiske skoler har valgt at satse på en bred alsidig idrætsundervisning frem for at specialisere de unge inden for deres talenteres respektive områder. Et synspunkt der fra et dansk perspektiv kan forekomme besynderligt:

»As a range of sports are included on the school schedule in the year there is a lack of specifically trained coaches for any one sport. There is no teacher-training programme in India that includes a specialized football-teaching module. Doon School, among the most presti-

ous in India, until recently allowed its football training to be taken by one of the biology teachers» (s. 133).

At en sådan specialisering i skolerne er væsentlig, tages for givet, hvis Indien vil forbedre sin placering på den internationale arena. Hvorfor de skal det, diskuteres ikke. At påvirkningen på det indiske skolesystem fra det engelske stadig er betydelig, er til at forstå, men at man i en analyse, der skal vurdere forholdene fra et eksternt perspektiv, ikke er i stand til at se alternativer, vidner i beskæmmende grad om hjemmeblindhed.

Bedre er det ikke i Kapadias bidrag, »Triumphs and Disasters: The story of Indian Football, 1889-2000«, der åbner bogen. Det er muligt at denne artikel med den generelle indføring til indisk fodbold, klubberne, deres historie, vigtige sejre og væsentlige spillere er essentiel for forståelsen af forholdene for spillet i Indien. Men dermed accentueres fremstillingens grundlæggende problem *ipso facto*. Nok er fodbold et spil med en global udbredelse, og nok har spillere som David Beckham og Ronaldo ikonisk status også i denne del af verden, men det betyder ikke, at de lokale helte og den lokale historie også er vedkommende på globalt plan. Således forbavses man over den imponerende detaljerigdom og omfangsrige viden, der præsenteres. Men det bliver ved forbavselsen. Den detaljerede viden fremstår netop som lokal og specifik og har derfor svært ved at vække interesse for den udenforstående. Det hedder eksempelvis om den måske største præstation i indisk fodbolds historie, guldmedaljekampen ved Asien Games i 1962:

»The players were so motivated that some of them overcame sickness and inju-

ries to play in the final. Goalkeeper Peter Thangaraj had barely recovered from a bout of influenza but played because coach Rahim felt that his height gave India a psychological advantage. Trilok Singh, the right back, was in pain because of a cut toenail but played with grit and courage. Towards the end of the match, Jarnail was again bleeding at the forehead [he wore a bandage] but refused to come off. The team had left Calcutta for Jakarta on Independence Day, 15 August, 1962. Many of them considered this to be a good omen. Rahim's clever tactics of using Yusuf Khan as a withdrawn forward and playing the 3-3-4 system also bemused opponents who favoured the traditional 2-3-5 system« (s. 25).

Umiddelbart ganske underholdende. Men måske mest fordi detaljerne, de mange navne, fremhævelsen af vigtige spillere og foretrukne spilsystemer er så aparte. Emnet er bekendt, men tekstens fokus på det lokale og forkærligheden for kuriøse detaljer gør den både fremmed og absurd, på en måde der giver fremstillingen en esoterisk karakter. Passagen illustrerer samtidig det problematiske ved bogens henvisning til »*the global game and its development*« som et centralt tema. Ud over at der, som påpeget af Zygmunt Bauman, med henvisningen til det globale gøres brug af et modebegreb, der ofte tilslører lige så meget, som det afslører,⁴ bliver vi opmærksomme på, at så snart man dykker ned i det lokale for at finde eksempler på globaliseringens omfang, dybde og differentierede struktur, opstår tilbøjeligheden til at fortabe sig i detaljen, hvorved referencen til det globale tabes af syne, og betragtningerne bliver uinteressante for andet end netop et lokalt publikum. De, der måtte finde bogen inte-

ressant, er folk, der i forvejen er engageret i indiske forhold, har været i Indien eller fatter interesse for den engelske (af)kolonisering – altså folk der deler en specifik relevansstruktur. En generel interesse for fodboldspillet og dets enorme kulturelle gennemslagskraft i den globale medievirkelighed er ikke, som redaktørerne hævder det, tilstrækkelig, da de specifikke indiske forhold kun i ringe omfang løftes ud af den lokale sammenhæng.

I antologiens sidste bidrag, Hammonds »Talent Identification and Development in Indian Football«, træder disse grundlæggende problemer endnu en gang tydeligt frem. Artiklen giver, via sammenligning med forholdene i australsk fodbold i 1970'erne, et bud på, hvad Indien konkret kan gøre for at forbedre sin position i international fodbold. De formodede nødvendige tiltag inden for trænerkvalificering, talentudvikling og organisatorisk omstrukturering diskuteres grundigt igennem. Igen: Er man ikke specifikt interesseret i, hvordan indisk fodbold kan løftes internationalt, eller mere generelt hvordan andre af fodboldens ulande kan forbedre deres position (hvis de da skal det), er det vanskeligt at se artiklens relevans.

Hvad vi erfarer, er, at den, der ønsker at komme til forståelse af fænomener i den specifikke kultur, må begrænse sin ambition om analysens rækkevidde. Det lokale bliver ikke globalt, blot fordi det som kulturelt fænomen også findes andre steder. Ideen om det globale er ufrugtbar hvis det bliver til en forestilling om en verdensomspændende monokultur. Globaliseringen repræsenterer en bevægelse fra usammen-

hængende homogene kulturer til sammenhængende heterogene kulturer, hvorfor kulturen må betragtes som en polykultur og det globale som en stadig større sammenhæng i heterogeniteten. Det, der i dag kendetegner kulturen, globalt såvel som lokalt, er, at den omfatter en mangfoldighed af forskellige kulturer. En mangfoldighed der gør, at fordybelsen i det lokale ikke nødvendigvis vil have appel i det globale.

Spørgsmålet kan stilles endnu en gang: Hvordan mener et projekt som *Soccer in South Asia* at have relevans som del af en international sports- eller kropskulturforskning? En del af forklaringen kan måske findes på tidsskriftets hjemmeside. Her hedder det:

»*Soccer and Society is the first international journal devoted to the world's most popular game. It will cover all aspects of soccer globally from anthropological, cultural, economic, historical, political and sociological perspectives*«. ⁵

Skal vi forstå denne formulering om »globalt at dække alle forhold vedrørende fodbold« i lyset af ovenstående betragtninger, er der altså ikke tale om en ambition om at beskrive fodbolden fra et globalt perspektiv, men om en vilje til at skildre fodboldspillet i dets lokaliteter verden over. Hvilket betyder, at de enkelte bidrag får relevans for den, der beskæftiger sig med det specifikke og ikke det generelle. Bogens relevans står derfor til diskussion. Den findes derude.

Noter

- 1 Peter L. Berger og Thomas Luckmann, *Den samfundsskabte virkelighed. En videnssociologisk afhandling* (Viborg, 1983 [1966]).
2. Humanvidenskaberens vedvarende refleksioner over deres eget fundament gør, at de aldrig befinder sig i en situation, der kan kaldes normalvidenskabelig i kuhnsk forstand. Kuhns paradigmatheori kan således kun vanskeligt appliceres på humanvidenskaberne. I modsætning hertil er det for naturvidenskaberne, når de arbejder normalvidenskabeligt, ikke nødvendigt at reflektere over deres basale metoder, fordi disse er en del af det paradigme, der arbejdes inden for. Det er dette forhold, der i lange perioder giver den naturvidenskabelige forskning sin relative stabilitet og danner basis for denne forsknings kumulative vidensproduktion. I modsætning hertil kan studiet af samfund og kulturer aldrig befinde sig i en periode af normalvidenskab. Det skyldes, at hvor naturvidenskaberne studerer objekter, er de objekter humanvidenskaberne studerer, samtidig subjekter. Af denne grund vil humanvidenskaberne aldrig kunne udvikle teorier, der, som de naturvidenskabelige, kan forklare og forudsige ved brug af abstrakte kontekstuaafhængige parametre.
3. En artikel der bygger på to af Mangans tidligere værker: *Athleticism in the Victorian and Edwardian Public School: The Emergence and Consolidation of an Educational Ideology* (1981) og *The Games Ethic and Imperialism: Aspects of the Diffusion of an Ideal* (1985).
4. »All vogue words tend to share a similar fate: the more experiences they pretend to make transparent, the more they themselves become opaque. The more numerous are the orthodox truths they elbow out and supplant, the faster they turn into no-question-asked canons. Such human practices as the concept tried originally to grasp recede from view, and it is now the 'facts of the matter', the quality of 'the world out there' which the term seems to 'get straight' and which it invokes to claim its own immunity to questioning. 'Globalization' is no exception to that rule«. Zygmunt Bauman, (Cambridge, 1998), s. 1.
5. Se <http://www.frankcass.com/jnls/index.htm>.